

Jaap Scholten

Suiker Bastard

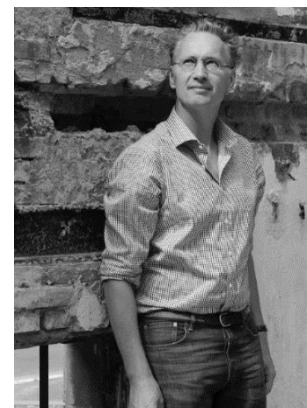
Uitgeverij: Pluim - Vertaal- en filmrechten Bee Rights - 571 pagina's - Roman - juni 2020

Frederik mag op zijn achtste met zijn grootvader Dupont mee naar Abessinië, zoals grootvader het land consequent noemt. Het familiebedrijf levert daar drie suikerfabrieken. Keizer Haile Selassie komt de laatste fabriek openen, vergezeld van een groot gevolg, de keizerlijke muzikanten en zijn hondje Lulu.

Veertig jaar later - opa Dupont is gestorven, Frederik woont in Oost-Europa en keizer Haile Selassie is in beton gestort - ziet Frederik op televisie een man die claimt een kind van grootvader te zijn. De reportage overrompelt hem zo dat hij besluit terug te gaan, op zoek naar zijn mogelijke Ethiopische familie. De reis voert hem niet alleen naar Ethiopië, maar ook naar zijn kinderjaren in Twente, naar zijn grootvader, maar boven alles naar zijn eerste grote liefde, Mila. *Suikerbastard* is een roman over familie, loyaliteit, traditie, er wel of er niet bijhoren en de eeuwige vraag: hoe het juiste te doen?

In de jaren vijftig en zestig van de twintigste eeuw leverde Machinefabriek Stork drie suikerfabrieken in Abessinië. Ongetrouwde Twentse jongens uit de fabriek gingen mee om de machines in elkaar te zetten en te onderhouden, op een contract voor drie jaar. Onvermijdelijk kwamen de bonkige Hengelose en Overdinkelse jongens in contact met de beeldschone Ethiopische vrouwen. Bij een lezing in Deventer drie jaar geleden kreeg Scholten het verhaal te horen over de Twents-Abessijnse nakomelingen, evenals de suggestie dat hij daar misschien familieleden had. In 2017 reisde hij af naar Addis Abeba.

Jaap Scholten (1963) woont sinds 2003 in Hongarije, afwisselend in Boedapest en op het platteland omringd door wilde zwijnen en jakhalzen. Scholten debuteerde in 1995 met de roman *Tachtig*, die prompt op de longlist voor de AKO Literatuurprijs belandde, evenals *Morgenster* (2000). *De wet van Spengler* (2008) werd door Selexyz uitgeroepen tot Boek van het Jaar. Met *Kameraad Baron* (2010) kwam hij op de shortlist voor de Bob den Uyl-prijs voor beste reisboek en won hij de Libris Geschiedenis Prijs 2011. In 2014 publiceerde Scholten *Horizon City* bij AFDH Uitgevers. Zijn werk is in meerdere talen vertaald.

Suiker Bastard

Jaap Scholten

Onder het viaduct vlak bij ons huis stond een halve meter regenwater, waar alleen moedige chauffeurs op hoge snelheid doorheen durfden, een metershoog scherm van water opwerpend. Ik zat op mijn knieën op de bank in de zitkamer met mijn neus tegen het raam gedrukt te wachten en hoopte dat in Afrika de regentijd voorbij zou zijn. De regen klaterde neer in onze smalle voortuin. Naast mij stond een kleine reiskoffer. Voor de gelegenheid had ik de grijze broek en blauwe blazer van Engelbert geleend; die waren weliswaar iets te groot maar mama zei dat ik er keurig uitzag. Ik ging de keizer ontmoeten en dankte God op mijn blote knieën dat ik dat niet in het vernederende matrozenpakje hoefde te doen, waarin ik eruitzag als een meisje.

Plechtig had ik een malariapil doorgeslikt. Ik wipte op en neer van opwinding. Ik ging alleen met opa op stap. Hij had mij uitgekozen, niet een van mijn broers, niet mijn neef Tijn. Mama herinnerde me aan de vijf regels waaraan ik me in Afrika moest houden. Mama was altijd gespist op schone handen en schone nagels en in treinen en wegrestaurants mochten we niet naar de plee. Liever had ze dat wij het in de bosjes deden, als dieren, op onze hurken, de streptokokken van het plebs op

veilige afstand. Met vijf vingers die ze na elkaar opstak stampte ze het erin: 'Steeds je handen goed wassen, iedere dag één malariapil, alleen water uit flessen of gekookt water drinken, geen ongekookte groenten eten en nergens zwemmen!'

Bij de voordeur kreeg opa dit ook te horen, zonder de omhooggestoken vingers; hij trok zich er niet al te veel van aan. Vier dagen later zou ik, onder opa's toezien oog, bij een strandje in de buurt van Wonji zwemmen, in de poepbruine Awash, en daar krokodillen en vleesetende vissen onder het oppervlak vrezden. Pas bij terugkomst leerde ik dat piranha's niet in Abessinië voorkomen.

Mama sloeg een arm om me heen en drukte me tegen zich aan toen de Mercedes verscheen. Ze had twee wc-rollen uit het kastje onder de wastafel in de badkamer gepakt en als een goochelaar eerst in de lucht gehouden voordat ze ze in de hoeken van mijn koffer propte.

'Ik weet niet of ze dat daar hebben.'

Boele met zijn platte pet op stapte uit, liep naar de achterbak van de Mercedes, opende die en klapte een grote zwarte paraplu open. Daarna liep hij naar het achterportier, waar opa inmiddels al was uitgestapt in een gabardine regenjas. Opa kwam naar de voordeur, gevolgd door Boele met de paraplu. Ze bereikten de deur tegelijkertijd. Ik sprong van de bank, pakte de koffer bij de handgreep en rende de gang in. Mama kwam al uit de keuken gelopen.

'Ga je jas maar pakken.'

Ik zette de koffer in de gang en rende terug door de keuken en de bijkeuken naar de kapstok. Welke jas? Van mijzelf zag ik alleen een afgedragen vaalblauw windjack dat Julius, Balthasar en Engelbert allemaal ten minste één seizoen gedragen hadden. Ik greep de donkerblauwe, loden houtje-touwtjejas van Engelbert: dat was een jas waarmee je bij een keizer kon verschijnen. Ik trok hem aan en knoopte drie houtjes door de middelste gespen. Je moest kracht zetten want de houtjes pasten maar net door de lussen. Ik bekeek mezelf in de smalle spiegel naast de bijkeukendeur. De jas viel tot over mijn knieën. In mijn jas stapte ik door de keuken, met reuzenpassen als een generaal, pakte mijn koffer van de vloer en begaf me naar de voordeur.

Toen mama mij zag haalde ze snel een hand door haar haar en verscheen er een onechte glimlach op haar gezicht. Ze zonk op haar hurken.

‘Die jas is veel te warm.’

‘O, dat is prima,’ zei opa. ‘Heel netjes, en ’s nachts kan het koud zijn in de bergen. Hou maar an.’

We stapten achter in de naar leer en sigaren ruikende Mercedes. Boele startte de auto, de ruitenwissers begonnen over de voorruit heen en weer te slaan als zwanenvleugels. Hij draaide zijn brede hoofd vanachter het stuur naar mij om, met een grote grijns.